

ZUPANČIČ, M., J. SKUMAVEC, 2016: Flora in vegetacija Pokljuške soteske (Julijske Alpe, SZ Slovenija). Naravoslovni vodniki 1. Zgornje Laze, Ljubljana, samozaložba, 53 pp.

DRUGI VIRI

KREFT, I., 2016: Ob 85-letnici akademika Mitje Zupančiča, dolgoletnega urednika (1996–2016) Razprav IV. razreda SAZU, oziroma Folia biologica et geologica (Ljubljana) 57 (2): 5–6.

IGOR DAKSKOBLER

Bartha & Király (ur.), 2015: Atlas florae Hungariae

V začetku lanskega leta je izšla tudi za naše kraje pomembna publikacija, ki pa je morda zaradi šibkih stikov z Madžarsko ostala v večjem delu Slovenije prezrta: Atlas madžarske flore. Uradni naslov atlasa je: Bartha Dénes; Király Gergely (szerk.), 2015: Atlas florae Hungariae = Magyarország edényes növényfajainak elterjedési atlasza. Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, Sopron. 330 pp., cena 5000 forintov pa je tudi za naše žepce prav prijetnih 17 evrov.

Poleg omenjenih dveh urednikov je med avtorji naštetih še 10 botanikov, vsebina pa je na prvi pogled zelo podobna našemu »Gradivu za Atlas flore Slovenije«, torej je glavni poudarek na zemljevidih razširjenosti, le nekaj malega pa je o Atlasu dodatno povedanega v dvojezičnem uvodu, kjer je med drugim predstavljen nam dobro znani srednjeevropski koncept kartiranja flore, geografska razdelitev pristojnosti avtorjev, navedena je skupina ekspertov, ki je nadzorovala podatke za posamezne taksonomsko kritične skupine vrst, način prikaza stratificiranih podatkov (3 starostne kategorije, tujerodnost, nezanesljivost podatka, lokalno izumrtje ali reintrodukcija), v nekaj besedah pa je predstavljen tudi taksonomski koncept, ki je bil pri tako velikem projektu seveda pragmatičen in so tako številne taksonomsko kritične skupine obravnavane le na nivoju agregatov. Strani z navedenimi metodološkimi referencami sledi pregled kvadrantov z imeni obdelovalcev (teh je seveda bistveno več kot glavnih avtorjev Atlasa) ter nekaj strani upoštevanje floristične literature. Pri tem je zelo pomembno poudariti, da je glavnina podatkov recentnih, zbranih v zadnjih 15 letih, starejša literatura pa je bila upoštevana le v nekaterih primerih, kjer je šlo za prikaz spreminjanja razširjenosti nekaterih vrst v upadanju.

Grafični del Atlasa obsega nekaj čez 2200 zemljevidov, na katerih je s simboli prikazana prisotnost taksona v kvadrantu, v ozadju pa je le mreža glavnih rek. Zemljevidi so urejeni na morda nekoliko neroden način, združeni v 4 skupine (praprotnice, golosemenke, dvokaličnice in enokaličnice), vsaka od skupin pa z družinami v abecednem vrstnem redu ter znotraj družin prav tako abecedno urejenimi rodovi in vrstami. Tu je seveda težava, ker je zadnja leta taksonomski koncept obravnave nekaterih družin in rodov spet zelo raznolik in uporabnik ne more vedeti, pod katerim imenom družine ali rodu nek zemljevid iskati. Na koncu je le še kazalo rodov in družin.

Podobno kot v Sloveniji so na Madžarskem sprejeli srednjeevropski sistem kartiranja flore v zgodnjih sedemdesetih letih prejšnjega stoletja, a v prvih nekaj desetletjih kompilirani podatki iz nekaterih pomembnih florističnih del in precej naključnega kartiranja so ponujali le zelo vrzelasto pokritost ozemlja, ki je razvidna v nekaj fragmentarnih publikacijah iz devetdesetih let, med njimi je bila še najboljša pokritost dendroflora. V novo tisočletje so tako vstopili madžarski botaniki trdno odločeni, da začnejo s sistematičnim kartiranjem flore. To je bilo v prvih korakih projektno financirano in učinkovito zastavljeno, tako da so že do konca leta 2005 pokrili skoraj 4/5 vseh kvadrantov, čemur pa je sledil zastoj zaradi konca projektnega financiranja. Nadaljnje kartiranje je teklo počasi in večinoma na prostovoljni bazi, ves projekt pa bi skoraj propadel zaradi tehničnih težav, ko je jeseni 2010 prišlo do nepopravljivega sesutja baze podatkov, po katerem so bazo delno uspeli obnoviti, kar 400 kvadrantov pa je zahtevalo ponovno obdelavo. Kljub vsemu ekipi ni zmanjkalo poguma in v nadaljnjih nekaj letih so projekt pripeljali do načrtovanih ciljev. Težko bi rekli »do konca«, saj vemo, da se taki projekti nikoli ne končajo.

Približno 2/3 podatkov je bilo zbranih v obdobju 2002-2005, 1/10 pred letom 2002, preostanek pa po letu 2005. V celoti gledano lahko torej prikazano razširjenost vrst štejem kot dejansko in sedanjo. 8 glavnih avtorjev je prevzelo vlogo regionalnih koordinatorjev in nadzornikov kvalitete kartiranja 171 kartircev, imena teh pa so navedena ob posameznem kvadrantu v uvodnem delu knjige. V bazo podatkov so uspeli pridobiti še štiri obstoječe baze, ki so pokrivalo kukavičevke, redko dendroflora, invazivne vrste in 84 redkih in ogroženih vrst (izjemoma so bili zanje in še za dva ducata vrst upoštevani tudi herbarijski podatki), dopolnjevanje baze z literaturnimi podatki pa je bilo dokaj poljubno in nesistematično.

Zanimiv je priporočljivi način citiranja podatkov, za konkretno pojavljanje v kvadrantu namreč predlagajo najprej navajanje obdelovalcev tega kvadranta, nato koordinatorja območja in glavne avtorje Atlasa. Zdi se pravično, a ker pogosto navajamo pojavljanje vrste na večjem območju, je tak način citiranja izredno nepraktičen in bo verjetno v večini primerov poenostavljen.

Taksonomsko ozadje Atlasa je nekoliko nenatančno definirano (ni sklica na enotni nomenklaturni standard), kar je pravzaprav škoda. V glavnem so se držali nedavno izdane serije določevalnih ključev, a ta nabor imen so modificirali na podlagi nekaterih recentnih monografskih obdelav ter na podlagi mnenja obdelovalcev posameznih taksonomsko kritičnih skupin. Pri kaki nomenklatorno zapleteni situaciji je tako zelo težko ugotoviti, v kakšnem smislu je ime v Atlasu rabljeno, čeprav nam precej pomaga pregled združevanja podatkov na nivoju kakih 50 agregatov. Težava bi utegnila kdaj nastati tudi zaradi nejasnega seznam iz Atlasa izpuščenih vrst. Razlogi za opuščanje kartografske predstavitve posamezne vrste so sicer navedeni (npr. izključno efemerofitske vrste, vrste z vprašljivimi podatki ali brez recentnih potrditev uspevanja, težko določljive), a manjkajo seznam vrst, ki so jih po teh kriterijih izpustili (le težko določljive, vključene v agregate, so izrecno navedene).

In zdaj še kaka beseda o vsebini. Kot vsi podobni atlasi je tudi ta na videz suhoparen, a uporaben na različne načine. Nas seveda najbolj zanima situacija s pojavljanjem vrst v obmejnih predelih Madžarske, kar je na obrisu države lahko prepoznavno na skrajnem zahodu. Tu seveda lahko zaznavamo množično pojavljanje nekaterih vrst, ki se v Sloveniji le redko pojavljajo, številne predvsem v subpanonskem območju (npr. *Cherophyllum temulum*, *Conium maculatum*, *Eryngium campestre*, *Falcaria vulgaris*, *Seseli annuum*, *Chondrilla juncea*, *Cirsium canum*, *Onopordum acanthium*, *Asparagus officinalis*, *Polygonatum latifolium*, *Glyceria maxima*), ali pa le še posamično pojavljanje vrst, ki se že pri nas proti vzhodu redčijo (npr. *Blechnum spicant*, *Equisetum sylvaticum*, *Lycopodium clavatum*,

Thelypteris limbosperma, *Anthriscus nitida*, *Astrantia major*; *Carum carvi*, *Antennaria dioica*, *Arnica montana*, *Carlina acaulis*, *Centaurea nigrescens*, *Doronicum austriacum*, *Prenanthes purpurea*, *Leucojum vernum*, *Carex pilulifera*, *Erythronium dens-canis*, *Calamagrostis arundinacea*, *Festuca filiformis*). Nadalje smo lahko pozorni na pojavljanje nekaterih vrst, ki jih pri nas vsaj na skrajnem vzhodu ni (npr. *Amaranthus deflexus*), ali pa celo ni zanesljivih podatkov o uspevanju v Sloveniji (*Senecio vernalis*, *Carex hartmanii*, *C. repens*, *Luzula pallidula*, *Ventenata dubia*), gotovo pa nam kaka vrsta zastavi tudi vprašanje o različnih taksonomskih konceptih na obeh straneh meje (npr. *Crocus heuffelianus*, *C. vittatus*) ali pa se zavemo, da je neka vrsta primerljivo redka tudi na Madžarskem (npr. *Achillea ptarmica*, *Carduus crispus*, *Crepis praemorsa*, *Scorzonera humilis*, *Carex cespitosa*, *C. fritschii*, *Scirpus radicans*, *Aira caryophyllea*, *Calamagrostis canescens*, *Glyceria declinata*). Težje je seveda zaznati odsotnost pojavljanja vrst, ki smo jih pri nas vajeni kot pogostnih (npr. *Crocus vernus* s. str., ali pa jelka in smreka, ki imata na Madžarskem le adventivno pojavljanje), ali pa vrst, ki so pri nas navedene za kontinentalno Slovenijo, na Madžarskem pa jih sploh ni (npr. *Hypochoeris glabra*).

Vsekakor je pričujoči Atlas tudi za interpretacijo vzorcev pojavljanja vrst v Sloveniji nujna, hkrati pa vzpodbuda, da vendar nadaljujemo z zastavljenim projektom sodelovanja tudi pri nas.

NEJC JOGAN

Poročilo o občnem zboru Botaničnega društva Slovenije 2017

Kakor vsako leto ob koncu zime, smo se tudi letos člani botaničnega društva zbrali na rednem letnem občnem zboru, ki je potekal v prostorih Gimnazije Bežigrad v Ljubljani, 6. marca 2017. Pred začetkom uradnega dela občnega zbora smo prisluhnili Joštu Stergaršku, ki nam je slikovito predstavil orhideje Notranjskega regijskega parka. Sledila so poročila predsednika in tajnice društva, glavne urednice revije Hladnikia, poročilo blagajnika, nadzornega odbora in poročilo Roka Šturma o tekmovanju iz poznavanja flore. Po kratki razpravi smo zbrani člani glasovali o predlogu izvršnega odbora, da za nova častna člana Botaničnega društva sprejme prof. dr. Marka Accetta in akademika dr. Mitja Zupančiča. Oba predloga sta bila sprejeta. Prof. dr. Marka Accetta, aktivnega botaničnega raziskovalca in pisca številnih prispevkov za našo revijo, smo ob njegovi osemdesetletnici podrobneje predstavili že v prejšnji Hladnikiji (št. 38, prispevek Igorja Dakskoblerja), v tej številki pa predstavljamo akademika dr. Mitja Zupančiča.

Občni zbor se je nadaljeval s soglasno razrešnico starega vodstva društva in potrditvijo predloga novega vodstva. Jošt Stergaršek ostaja predsednik društva in Simona Strgulc Krajšek tajnica. Blagajniško funkcijo je prevzela Mateja Grašič, ostali člani izvršnega odbora pa so Metka Škornik (organizatorica botaničnih večerov), Tinka Bačič (glavna urednica revije Hladnikia), Branka Trčak (predstavnica BDS v uredništvu revije Trdoživ), Alenka Mihorič (urednica spletne strani), Klemen Eler (predsednik znanstveno-raziskovalnega odbora),